

Ropstvo i sloboda u Poslanici Galaćanima

Mario Kushner

Teološka biblijska akademija, Krapina

mkushner@tba.hr

UDK:227.4

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 6, 2011.

Prihvaćeno: 9, 2011.

Sažetak

Članak sagledava Pavlovo naučavanje u Poslanici Galaćanima glede statusa kršćana prije i poslije njihova obraćenja povezano sa slikom ropstva koja se često koristi u Novom zavjetu. U prvom dijelu članak se bavi s pretkršćanskom statusom Pavlovih čitatelja i njihovim ropstvom sotoni. Drugi dio opisuje oslobođenje od tog ropstva u slobodu. Zadnji dio pokazuje granice te slobode opisujući status Pavlovih čitatelja nakon spasenja.

Uvod

Kao poslanica koja je prvenstveno pisana kao upozorenje vjernicima da ne postanu žrtve lažnih učitelja – varalicâ koji su im htjeli nametnuti teret zakona¹ – što je vidljivo po strogom uvodu koji je bez paralele u Novom zavjetu, Poslanica Galaćanima ima mnogo toga za reći o ropstvu i slobodi. Zapravo, podređena jedino poruci besplatnog spasenja po milosti kroz vjeru,² sloboda je jedna od glavnih tema kojima se Pavao bavi u ovoj kratkoj, ali snažnoj poslanici.

Pavao je pisao ljudima koji su bili “u opasnosti da počine duhovno samou-

- 1 Napisane su mnoge knjige u pokušaju identificiranja Pavlovih protivnika u Poslanici Galaćanima. Ipak, mnoga predložena tumačenja ostaju neuvjerljiva i “tradicionalno shvaćanje galaćanskih heretika kao judaista čini se još uvijek kao najvjerojatnije” (Fung, 1988:7).
- 2 Ove dvije teme su vrlo isprepletene i pokušaj njihovog razdvajanja ne bi bio uspješan, niti bi takav pothvat bio od pomoći.

bojstvo" (George, 1994, 22).³ Nakon prihvaćanja evanđelja milosti, razmišljali su o podlaganju pod propise Mojsijevog zakona. Prema tome, Pavao je morao intervenirati. Ozbiljnost njegovog zadatka vidljiva je odmah u uvodnom pozdravu poslanice. Protivno Pavlovom običaju, prvi redci Poslanice Galaćanima ne sadrže zahvale. Potaknut opasnošću u kojoj su se nalazili ovi vjernici, Pavao piše kao da nema previše vremena na raspolaganju. On piše kratko, a sav prostor koji mu je na raspolaganju treba iskoristiti da upozori Galaćane.

Evanđelje je bilo pod napadom. Legalizam je prijetio ulaskom u te crkve. Sloboda koju su ti vjernici iskusili, trebala je uskoro biti ozbiljno ograničena. S druge strane, kao prirodna reakcija na legalizam, libertinstvo je također bilo potencijalna prijetnja.

Redak za koji mnogi znanstvenici smatraju da sažima cijelu poslanicu jest 1,4: Kršćani su bili robovi, ali sada su spašeni. To oslobođenje ne dolazi njihovim naporima, nego kroz Kristovo nesebično davanje samog sebe. Ova ideja njihovog prethodnog ropstva predstavljena je na mnoge načine. Jedan način - koji se često pojavljuje, iako suptilno - jest Pavlova uporaba riječi *ὑπό*: Pavao piše svojim čitateljima da su nekada bili pod Zakonom, pod prokletstvom, pod grijehom itd.

Pavlova misija bila je podsjetiti galaćanske kršćane na njihovo prethodno stanje - na njihovo ropstvo. Također, doživio bi neuspjeh da nije pisao i o njihovoj slobodi. Ipak, niti to ne bi bilo dovoljno. Kao bivši robovi, sada oslobođeni, imali su drugačiju vrstu sponse koja ih je sprečavala da čine što god žele.

Ova trostruka apostolova misija osnovni je nacrt ovog članka. Na početku, promotrit ćemo čemu su ovi vjernici prije robovali te ćemo proučiti njihovo ropstvo neposluha, ropstvo trenutnom zlom dobu, grešnom tijelu i, konačno, lažnim bogovima. Nakon toga, okrenut ćemo se bitnoj činjenici njihovog oslobođenja. Što znači da su sada slobodni? Kako su dobili tu slobodu? Pogledat ćemo ono što Pavao naziva njihovim spasenjem, otkupljenjem i posvojenjem. Na kraju, taj dio ćemo završiti gledajući osobu i djelo Gospodina Isusa Krista - njihovog (i našeg) osloboditelja.

Kraj ovog rada rezerviran je za pregled Pavlovog naučavanja o novoj vrsti ropstva. Vidjet ćemo da kršćanska sloboda nije bez ograničenja. Ta sloboda (koju možemo nazvati ropstvom poslušnosti) provodi se kroz življenje u svojstvu Kristovog roba, kroz pripadanje Kristu, kroz ispunjavanje Kristovog zakona kao novo stvorenje te kroz hodanje u skladu s njegovim mjerilom.

U predstavljanju materijala pod ta tri naslova, neizbježno će doći do preklapanja. Mnogi odlomci koji govore o ropstvu pobune, imaju mnogo za reći i o slobodi, te su ključni i za razmatranje ropstva poslušnosti. Također, dio argumentiranja je kroz implikacije. Neke Pavlove ideje ćemo vidjeti po onome što nije

3 U navođenju djela izdanih izvorno na engleskom jeziku koja nisu prevedena na hrvatski jezik, prijevod navoda je djelo autora članka.

rekao, ili ćemo vidjeti kako potvrđuje neka načela tako što niječe njihove logične oprečnosti.

Ropstvo pobune

Ropstvo zlom dobu

Kao što je ranije spomenuto, Pavao u ovoj poslanici nema vremena ni za što drugo što ne služi njegovoj glavnoj svrsi upozoravanja galaćanskih vjernika o opasnosti u kojoj su se našli. On odmah započinje podsjećajući ih u 1,4 na njihov status kao onih koji su primili spasenje. U ovom programatskom retku, jedna značajna činjenica je oslikana pred njihovim (i našim) očima - Krist "dade sebe za naše grijehе da nas izbavi od sadašnjega zla svijeta".⁴

Iako su riječi ovoga retka vrlo jednostavne, ipak su bogatoga sadržaja. Pavao nas prvo upućuje u djelo našeg Spasitelja - on dade sebe. Apostolov izbor riječi mnogo govori o naravi Kristovog davanja samog sebe. "Particip toū dónτος ima kvalificirajući značaj. Kristovo samopredanje nije samo povijesni čin; njegovo cijelo biće je obilježeno davanjem" (Ridderbos, 1953,43n10). Čin našeg spašavanja nije bio bez troška. Cijena je plaćena Kristovim davanjem. Ali to davanje nije bilo obično. Krist je obilježen davanjem jer je dao samoga sebe. Ponovo, Ridderbos ispravno primjećuje da "povratna zamjenica govori o osobnom i potpunom elementu Njegovog predanja (usp. Mk 10,45)" (Ridderbos, 1953, 43).

Nakon objašnjavanja čina davanja, Pavao daje razlog⁵ tog davanja - za naše grijehе. U ostatku retka Pavao razjašnjava ovu istinu pišući da je razlog zbog kojega je Krist dao sebe bio taj da nas izbavi. Ovaj izraz podrazumijeva potrebu izbavljenja. Bili smo u stanju koje bi, da je ostalo nepromijenjeno, dovelo do propasti. Zapravo, kao što to ističe Hendriksen, "riječ izbavi vrlo je deskriptivna. Ona pretpostavlja da su oni na koga se odnosi u velikoj opasnosti iz koje se nisu sposobni sami izbaviti" (Hendriksen, 1968, 34). Činjenica da smo trebali spasenje/izbavljenje, podrazumijeva da smo bili zatočeni/porobljeni.

Ipak, od najveće je važnosti u ovom dijelu članka Pavlovo objašnjenje onoga

4 Ako nije drugačije istaknuto, biblijski redci navode se iz Šarićevog prijevoda u 2. popravljenom izdanju Hrvatskog biblijskog društva (HBD, 2007). Kratice ostalih korištenih prijevoda/izdanja: Djak = Djaković (2000), KS = Kršćanska sadašnjost (2006), Vrt = Vrtarić (2005), Dan/Kar = Daničić/Karadžić (1992), HBN = Hrvatski biblijski nakladnik (2006), Knež = Knežević (2001), D/F = Duda/Fučak (1990), Suv = Suvremeni prijevod (2006).

5 Razlog je ukazao korištenjem prijedloga ὑπὲρ.

od čega smo bili izbačeni. On to naziva sadašnjim zlim svijetom. Ovdje apostol govori o samom svijetu, a ne o razdoblju vremena (što bi se moglo pomisliti po nekim prijevodima). Radi se o sotoninom kraljevstvu, i Lutherove riječi su od velike pomoći za razumijevanje ovog retka (Luther, 1979, 15-16):

Ovim riječima, dakle, "da nas izbavi od sadašnjega zla svijeta," Pavao pokazuje što je argument poslanice; ... Da je Krist uklonio grijeh i izbavio nas od tiranije i kraljevstva đavla; to jest, od opakog svijeta, koji je poslušni sluga i voljni sljedbenik svojeg boga đavla.

Kroz tjelesno rođenje ljudi su podvrgnuti pod vlast kneza ovog eona. Oni mu pripadaju. "Koliko god ih ima u svijetu, oni su robovi đavla, sputani da mu služe i čine njegovu volju" (Luther, 1979, 14). Sotona ima vlast nad stanovnicima ovog svijeta koji Pavao naziva zlim. Ponovo, Luther nalazi prave riječi kada kaže da

... on ga naziva zlim, jer tkogod je u ovom svijetu, podložan je zlobi đavla koji vlada nad cijelim svijetom. Iz tog razloga, svijet je đavlovo kraljevstvo. U njemu nema ništa drugo osim neznanja, prezira, hule, mržnje prema Bogu, i neposluha prema svim riječima i djelima Božjim. U i pod ovim kraljevstvom svijeta smo mi.

Kao takav, ovaj zao svijet je jasno pod Božjom osudom. Njegov gnjev se otkriva protiv njega (Rim 1,18; usp. Iv 3,36) dok stoji pod prokletstvom (Post 3,17-19; Rim 8,20-22), a cijela ljudska povijest se kreće prema budućem sudu kada će Bog zaustaviti sotoninu vladavinu (Otk 20,11-15). Dakle, spasenje od ovog zlog svijeta je "otkupljenje od ovog svijeta kao prokletog mjesta (usp. Post 19,16 i dalje)" (Ridderbos, 1953, 44).

Ropstvo grešnom tijelu

Dio ovog vida nevjerničkog ropstva ukratko je spomenut u prethodnom dijelu, gdje je prikazano da je Pavao pisao kako je Krist dao sebe da nas spasi, a uzrok tome su bili naši grijesi (1,4a). Mnogo više se o ropstvu grešnom tijelu može reći koristeći druga dva odlomka - 3,22 i 5,16-21.

U prvom odlomku Pavao piše da "je Pismo sve zatvorilo pod grijeh da se onima koji vjeruju obećanje da po vjeri u Isusa Krista." U ovom kontekstu nije puno toga rečeno o ovom ropstvu grijehu. Pavao se ograničava na jednostavno izricanje te činjenice. Ipak, moguće je istaknuti sljedeća opažanja.

Prvo, ropstvo je opisano kao stanje zatvorenosti.⁶ Grčka riječ συνέκλεισεν

6 Razni engleski prijevodi zaslužuju spomen: "imprisoned" (ESV), "captured" (ISV), "concluded" (KJV), "prisoner(s) of sin" (NIV, NLT). Većina hrvatskih prijevoda koristi riječ "zatvorilo", osim Suvremenog prijevoda prema kojem Sveto pismo proglašava da je cijeli svijet zaro-

pojavljuje se samo četiri puta u Novom zavjetu. Jednom ima doslovno značenje ulova ribe u mrežu (Lk 5,6), a ostale tri uporabe se odnose na duhovnu zatočenost (pod grijehom - ovdje u Gal 3,22; pod neposluhom - Rim 11,32; i pod zakonom - Gal 3,23). Dakle, bez daljnjeg razrađivanja ove ideje, Pavao ovdje govori o nekakvoj sputanosti u grešnom tijelu. Drugo, ovo ropstvo je sveobuhvatno. Svi se nalaze pod njim. Pavao ni jednom ljudskom biću ne ostavlja prostora za ispričke. Pismo je svakoga zatvorilo pod ovo ropstvo grešnom tijelu. Pismo je "kao u zatvorsku zgradu dovelo sav ljudski život... U tom ropstvu, grijeh po svojoj sili i prokletstvu čini nemogućim imati udjela u spasenju" (Ridderbos, 1953, 142). Treće, gospodar čiji smo bili robovi u ovom stihu je grijeh. Svako ljudsko biće, kao potomak pobunjeničkog predstavnika Adama, rob je naslijeđenoj grešnoj naravi (usp. Rim 5,12-19).

Više o ovom ropstvu vidljivo je u sljedećem odlomku - 5,16-21. U 17. retku Pavao piše: "Jer tijelo se svojim željama suprotstavlja Duhu, a Duh tijelu; a to se protivi jedno drugome tako da ne činite ono što hoćete." Ideja izrečena ovdje, prema kojoj radimo nešto protiv svoje volje, mnogo govori o ropstvu grešnom tijelu. U osnovno značenje riječi δουλος uključena je robovska podložnost tuđoj volji. U svojstvu služenja kao δουλος "ljudska autonomija je odložena i strana volja preuzima prvenstvo nad vlastitom" (Rengstorf, 1964, 261). Prema tome, u ovom retku spominju se ljudi koji su podređeni kao robovi svojoj grešnoj naravi, koja ih navodi da se ponašaju kako ne žele. Kao podložnik grešnog tijela, čovjek "može htjeti biti poslušan Duhu, ali ga tijelo sputava" (Gromacki, 2002, 164).

Ropstvo zakonu koji proklinje

Još bliže Pavlovom glavnom argumentu ove poslanice nego što je to ropstvo grešnom tijelu, ali ne potpuno odvojeno od njega, jest ropstvo Mojsijevom zakonu. Kao što je spomenuto u uvodu, problem s kojim su se suočavale galaćanske crkve bio je infiltracija judaista. Oni su htjeli zakonu podrediti kršćane poganskog porijekla, prisiljavajući ih na obrezanje i zahtijevajući od njih obdržavanje prehrambenih propisa.

Ipak, Pavao je strogo nijekao potrebu za time. Kako bi dokazao da kršćani nisu obvezni držati zakon, Pavao govori o ulozi zakona u 3,1-5,12. U nekoliko ključnih ulomaka, apostol predstavlja podložnost zakonu kao ropstvo zakonu.

Prvo, u 2,3-5 Pavao se prisjeća svojeg iskustva u Jeruzalemu. Tamo su njega i njegove suradnike napala lažna braća "koja se nametnuše i ušuljaše da uhode

bljen grijehom. Grčka riječ συγκλείω "je tehnički pojam za zaključavanje, držanje u pritvoru" (Ridderbos, 1953:142).

našu slobodu koju imamo u Kristu, da nas zarobe”. Pavao ovdje jasno ističe da bi, u slučaju da je obrezao Tita - poganskog kršćanina - bilo kao da ga je zarobio pod cijeli zakon koji je zahtijevao taj obred (usp. 5,1-3).

Nadalje, u svojem prisjećanju, Pavao spominje Petrovu grešku. Svoj odgovor Petru, Barnabi i ostalim Židovima koji su se priključili u njegovu “pretvaranje” (r. 13) ovim riječima: “A kad vidjeh da ne idu pravo prema istini evanđelja, rekoh Kefi pred svima: ‘Kad ti koji si Židov živiš poganski, a ne židovski, zašto siliš pogane da drže židovske običaje?’” Svojim izborom riječi Pavao nam pokazuje da ovo nije bila nebitna stvar. Prvo govori da je Petar silio poganske kršćane, što je ista riječ koju je u 2,3 koristio za onu lažnu braću koja su ga silila da obreže Tita (George, 1994, 180). Također koristi riječ koja se pojavljuje samo ovdje u Novom zavjetu - ἰουδαϊστικῶς: “postati Židov.”⁷ Prema Pavlu, dakle, Petar je svojim djelima pokušavao prisiliti poganske kršćane da postanu Židovi.

Od velike je važnosti za ovaj članak činjenica da ovaj čin “prisiljavanja na židovstvo” Pavao stavlja u snažnu oprečnost s evanđeljem slobode. Njegov ukor bio je potaknut time što je vidio “da ne idu pravo prema istini evanđelja” (r. 14a). U ostatku ove poslanice Pavao će pokazati da su, prema evanđelju Isusa Krista, svi koji vjeruju slobodni od zakona. Oni ne moraju prvo postati Židovi da bi bili spašeni. Očito je da Pavao legalistički judaizam vidi kao ropstvo zakonu. Ni jedan pogani koji čuje evanđelje ne bi se voljno podredio zakonu, bez prisile izvana.

Razlog za ovako strogo protivljenje judaiziranju unutar crkve vidljiv je u 3,10-13:

Doista, svi koji se oslanjaju na djela Zakona, pod kletvom su; jer je pisano: “Proklet svaki koji ne ustraje u vršenju svega što je napisano u knjizi Zakona”. ... Krist nas je otkupio od kletve Zakona, jer je za nas postao kletva; pisano je naime “Proklet svaki koji visi na drvetu”.

Zakon donosi prokletstvo svakome tko ga ne drži savršeno. On zahtjeva savršenu poslušnost (r. 10b, navodeći Pnz 27,26). Kao što je spomenuto ranije, ideja ropstva sadrži gubljenje vlastite volje i savršeno slijeđenje tuđe. To je učinak zakona. Što god zakon kaže, ljudi pod njime moraju činiti. Zakon je gospodar, oni pod njime su robovi. Svaki prijestup, čak i najmanji, donosi prokletstvo na prijestupnika.

Ali Pavao ne staje ovdje u svojem opisu ropstva zakonu koji proklinje. U sljedećem dijelu (3,19-29) on nastavlja opis objašnjavajući svojim čitateljima ulogu Mojsijevog zakona. Ovdje se susrećemo s opširnom uporabom prijedloga ὑπό. Osnovna uloga zakona, kaže Pavao, jest “čuvati” nas pod sobom (r. 23). Dola-

7 U HBD prijevodu ta riječ je prevedena izrazom “da drže židovske običaje.”

skom vjere, više nismo “pod nadzornikom” (r. 25) - tj. pod zakonom.

Da se ovdje radi o ropstvu zakonu koji proklinje još je jasnije u sljedećem odlomku (4,1-7). Početak odlomka “pokazuje da su ti redci namijenjeni kao razrada onoga što je rečeno u prethodnim recima (2,23-29)” (Fung, 1988, 179). Dakle, Pavao ovdje detaljnije objašnjava kako smo, do dolaska vjere, bili pod ropstvom proklinjućeg zakona.

Oni koji su bili “pod Zakonom čuvani” (3,23), bili su smatrani maloljetnicima. Kao takvi nisu bili “ništa drugačiji od, to jest ništa bolji od roba, što se tiče slobode djelovanja (iako ne i pravnog statusa)” (Fung, 1988, 179). Ali kroz svoju vjeru u Krista, gubimo status robova. Nimalo nejasnim riječima Pavao piše “više nisi rob” (4,7). Hendriksen je dobro istaknuo da su “lanci ropstva zakonu zbačeni” (Hendriksen, 1968, 162). Ovo, naravno, pretpostavlja prijašnje ropstvo, prethodno zatočeništvo pod proklinjućim zakonom.

Kratku opasku treba istaknuti glede implikacije napisane u 4,4-5. Ovdje Pavao spominje Krista “rođena od žene, postavljena pod Zakon, da otkupi one koji su bili pod Zakonom...” Uz detaljnije promatranje ovi redci snažno povezuju dva stanja - “rođen od žene” i “rođen pod zakonom.” Prvi izraz jasno govori o Isusovoj čovječnosti. Činjenica da je bio rođen od žene znači da je bio istinski čovjek. Dijelio je našu narav u potpunosti, te njegovo utjelovljenje nije bilo samo iluzija kao što su doketistički gnostici htjeli da vjerujemo. Drugi izraz je korišten kao sinonim za prvi - ističući poantu da biti čovjek znači biti podložan zakonu.

Ropstvo lažnim bogovima

Usko je vezano s ropstvom proklinjućem zakonu ropstvo lažnim bogovima, o kojem Pavao piše u 4,1-9. Povezanost je sljedeća: u 3,6-29 Pavao je pisao o prethodnom ropstvu židovskih kršćana pod Mojsijevim zakonom. U 4,1 on primjenjuje isto načelo na poganske kršćane koji nisu bili podvrgnuti pisanom Mojsijevom zakonu. Svejedno, bili su robovi jednako kao i Židovi. Timothy George dobro je istaknuo (George, 1994, 295):

Ova primjena povezuje Pavlovu raniju raspravu o židovskom skrbništvu pod zakonom u 3,23-25 s pretkršćanskim iskustvom galaćanskih vjernika koji su bili jednako porobljeni u svojem poganskom idolopoklonstvu kao što su bili Židovi u svojem služenju zakonu.

Prema tome, Pavao u ovim stihovima upozorava Galaćane na opasnost podređivanja pod zakon, što je upravo ono na što su ih judaisti pokušali navesti. On im govori da to novo ropstvo ne bi bilo ništa drugačije od njihovog prethodnog ropstva “demonskim robovlasnicima” (George, 1994, 298) ili “zlim lažnim bogo-

vima” (George, 1994, 313). Iako je značenje izraza “počela svijeta” (τὰ στοιχεῖα⁸) predmet opsežnih rasprava, vrlo je vjerojatno da se izraz odnosi na demone, prvenstveno zbog konteksta (r. 8 govori o “bogovima koji uistinu ne postoje”) i paralelne uporabe te riječi u Poslanici Kološanima (u tom kontekstu Pavao govori o “poglavarstvima” i “vlastima” za koje se mnogi učenjaci slažu da se odnose na duhovna bića).

Kao što je ukratko spomenuto ranije, nakon spominjanja njihovog ropstva “počelima svijeta,” Pavao izričito piše kršćanima u Galaciji podsjetnik da su “služili... bogovima koji uistinu ne postoje.” Očito je da se ovo odnosi na njihove idolopoklonske prakse u pretkršćanskom stanju. “Ovdje, dakle, imamo daljnji opis ropstva od kojeg je Krist oslobodio svoj narod: bili su u zatočeništvu krivotvorenih bogova, ‘nijemih idola’ (τὰ εἰδωλα τὰ ἄφωνα), kako ih se naziva u 1 Kor 12,2” (Bruce, 1982, 202).

Poslanica Galaćanima je sve samo ne nijema o prethodnom stanju Pavlovih čitatelja. Oni su bili robovi stranih volja. Njihovih gospodara bilo je mnogo, počevši od zlog svijeta - što je opća opaska o sveobuhvatnom ropstvu “bogu ovoga svijeta” (2 Kor 4,4). To ropstvo proizvodi ostala ropstva: grešnom tijelu, proklinjujućem zakonu i lažnim bogovima. Bez obnove i prisutnosti Božjeg Duha bili su nesposobni iskazati neposluh svojoj grešnoj naravi. Prije dolaska vjere u Krista bili su pod zakonom kao čuvarom koji je od njih očekivao savršenu poslušnost. Otuđeni od istinskog i živog Boga, bili su robovi lažnih bogova, koji su zapravo ne-bogovi.

Velik dio opisa tog ropstva je kroz impliciranje ili kroz negativne izjave poput “više nisi rob” (4,7a). Ipak, Pavlov glavni cilj nije oslikati tmurnu sliku bez rješenja, proglasiti ropstvo lišeno ikakve nade i bez poruke oslobođenja tim robovima. Većina do sada spomenutih odlomaka postavljeno je uz pozadinu Kristovog oslobodilačkog djela. Prema tome, sljedeći dio će se usredotočiti na pozitivnu stranu teme članka - slobodu u Poslanici Galaćanima.

Sloboda

Kako je spomenuto u uvodu, teme ropstva i slobode u Poslanici Galaćanima toliko su isprepletene da nužno mora doći do određenog preklapanja u pisanju o njima. Neki odlomci korišteni za objašnjavanje pretkršćanskog ropstva ponovo

8 Riječ se pojavljuje samo sedam puta u Novom zavjetu (Gal 4,3.9; Kol 2,8.20; Heb 5,12; 2 Pt 3,10.12) dok samo dva od tih odlomaka sadrže cijeli izraz τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου (Gal 4,3; Kol 2,8.20).

će se koristiti ovdje radi objašnjavanja oslobođenja od tog ropstva, ali s drugačijim naglaskom.

Robovi su spašeni

Na samom početku poslanice, u 1,5, Pavao je Galaćanima objasnio kako “Kristovo žrtvovanje sebe ne samo da njegovom narodu pribavlja oprostjenje prošlih grijeha, nego ih izbavlja i od područja u kojem je grijeh neodoljiv u područje gdje je on sâm Gospodar” (Bruce, 1982, 75). Drugim riječima, Kristovo djelo na križu postiglo je oslobođenje od sotoninog područja ropstva u Božje područje slobode. “Ono se sastoji od odrješavanja svetih od grešnih spona ovog svijeta i od oslobođenja od božanskog prokletstva i gnjeva koji počiva nad ovim svijetom” (Ridderbos, 1953, 44).

Riječ⁹ prevedena u hrvatskim prijevodima s “izbavi” (HBD, Djak, KS, Vrt, Dan/Kar, HBN, Knež), “istrgne” (D/F) i “oslobodio” (Suv) oblik je za aorist medio konjunktiv glagola ἐξαιρέω, a u Novom zavjetu i Septuaginti govori o grabljenju iz ruku neprijateljâ koji imaju zle namjere ili o vađenju oka koje navodi na grijeh. Ideja iza riječi je ta da je spašavanje nužno djelo radi izbjegavanja ozbiljne ili trajne ozljede, štete ili čak smrti. Sa spašavanjem cijela situacija se okreće. Ranije u opasnosti, spašeni su sada sigurni.

Bez tog spašavanja galaćanski kršćani još bi uvijek bili robovi zlog svijeta. Nalazili bi se pod ropstvom sotoninoj volji. Kao što je Izraelski narod izbavljen od ropstva u Egiptu, tako su kršćani izbavljeni od ropstva ovom svijetu.

Robovi su otkupljeni

Pavao o otkupljenju kršćana od prethodnog ropstva govori u 3,13 i 4,5a. U prvom odlomku on piše “Krist nas je iskupio”, a u drugome o Kristovom utjelovljenju piše kao o dolasku “da otkupi.” U ovoj točki ističe se najveća bliskost s metaforom ropstva. U novozavjetna vremena robovi su bili smatrani predmetima te su mogli biti prodani i kupljeni na tržnici. Oni nisu bili osobe, nego alati. Jedan od načina kako je rob mogao ponovo zadobiti slobodu bilo je otkupljenje - “rob je mogao biti oslobođen nakon plaćanja cijene (koju je mogao sâm naporno steći i s vremenom isplatiti svom vlasniku)” (Morris, 1996, 106). U ovom slučaju, međutim, nismo mi sâm platili cijenu svoje slobode jer je subjekt u oba retka Krist, a mi

9 Grč. ἐξέλῃται od ἐξαιρέω: “izbaviti, iščupati, spasiti” (koristi se šest puta u Novom zavjetu - Mat 5,29; 18,9; Dj 7,10.34; 12,11; 23,27; 26,17; i ovdje u Galaćanima [nota bene: Pavao glagol koristi samo jednom - u ovom stihu]).

smo primatelji radnje.

U oba teksta Pavao koristi riječ ἔξαγοράζω koja znači “otkupiti iz ruku osobe; iskupiti, osloboditi” (Mounce, 2006, 1146). Kroz Kristovu smrt na križu vjernici “su otkupljeni, iskupljeni od učinka prokletstva koje je ležalo na njima, te su dovedeni u slavnu slobodu Božjeg naroda” (Morris, 1996, 107).

Ova činjenica ima snažne implikacije za trenutni status kršćanâ pred njihovim otkupiteljem. Više o tim implikacijama bit će spomenuto u zadnjem dijelu članka. Za sada je dovoljno istaknuti da je ideja cijene vrlo bitan čimbenik cijelog djela otkupljenja, te da ona također sadrži ideju promjene vlasništva.

Robovi su posvojeni

Jedna od najšokantnijih izjava o promjeni do koje je došlo u životu bivšeg roba, koji je sada otkupljen Kristovom žrtvom, nalazi se u 4,5b-7. O toj izjavi je natuknuto ranije u 3,26, ali je ona potpunije razvijena u 4. poglavlju. Otkupljeni grešnici u ovoj poslanici nisu opisani samo kao robovi koji su kupljeni. O njihovoj slobodi se piše bogatijim riječima. Kroz svoje spasonosno djelo otkupljenja Krist je kupio one koji su bili pod zakonom da “primimo posinstvo” (r. 5b). Imenica “posinstvo” prijevod je grčke riječi τὴν υἰοθεσίαν. Ova riječ se koristi pet puta u Novom zavjetu (Rim 8,15.23; 9,4; Gal 4,5; Ef 1,5). Jednom govori o posinjenju Izraela kao naroda, jednom o našem budućem posinjenju, a ostala tri spominjanja govore o našem otkupljenju kroz Kristovu žrtvu, kao u ovom stihu.

Ono što Pavao ima na umu jest činjenica da Bog nije samo dao slobodu robovima koje je kupio, nego ih je učinio svojom djecom. Vjernik “više nije rob, nego je postao sin”, a “kao sin je također i nasljednik” (Ridderbos, 1953, 158). Ali ovo posvojenje je daleko od usporedbe s bilo čim u ljudskom svijetu, kao što je istaknuo Hendriksen (1968, 160):

Glede ovog posvojenja potpuno je beskorisno tražiti ljudske analogije jer ono nadilazi sve što se odvija na zemlji. Ono na svoje primatelje polaže ne samo novo ime, novi pravni status i novi obiteljski odnos, nego i novi lik - lik Krista (Rim 8,29). Zemaljski roditelji mogu snažno voljeti posvojeno dijete. Svejedno, oni su, do određene mjere, nesposobni usaditi svoj duh tom djetetu; ali kada Bog posvaja, on usađuje Duh svojeg Sina, kako Pavao ističe nastavljajući...

S ovim posvojenjem dolazi sloboda. U svojoj analogiji Pavao je ranije spomenuo maloljetnike koji su bili pod skrbništvom zakona. Zbog toga nisu imali slobodu. Ali sada, kao punopravni sinovi, imaju tu slobodu.

Kako je spomenuto ranije, ova izjava je šokantna. Dok je ideja kupovanja slobode jednog roba bila uobičajena, ideja o posvajanju roba je bila nečuvena. Ono

što su kršćani primili kroz Kristovu žrtvu je nešto potpuno oprečno ropstvu u kojem su bili. Bivši robovi sotone postali su sinovi Božji. Bivši grešnici podložni svojem tijelu, primili su novu narav kroz prebivanje Božjeg Duha. Nekad prokleti zakonom, sada su postali nasljednici Božjeg kraljevstva. Bivši robovi lažnih bogova, sada jedinog pravog i živog Boga zovu svojim ocem.

Osloboditelj

U ovom trenutku potrebno je određeno vrijeme posvetiti za isticanje onog što Pavao u Poslanici Galaćanima kaže o osobi koja je dovela do ove dramatične promjene. Što možemo pronaći o Kristu koji je spasom otkupio i posvojio bivše robove zlog svijeta, grešnog tijela, proklinjućeg zakona i lažnih bogova? Pavlov pogled na Krista može se podijeliti na dvije kategorije: njegovu osobu i njegovo djelo.

Kristova osoba: prvo i najvažnije, Pavao Isusa vidi kao Gospodina. U četiri retka (1,3a, 1,19; 6,14.18) Pavao Isusu pripisuje titulu κύριος. "Riječ je bila korištena na razne načine. Mogla je opisivati vlasnika robova ili se mogla koristiti u običnom društvu kao uljudni oblik oslovljavanja (kao i naša riječ 'gospodin'¹⁰)" (Morris, 1996, 36). Također se koristi u Septuaginti za Božje ime (YHWH). Mnogo više će biti rečeno o implikacijama ovoga u posljednjem dijelu članka.

Drugo, u vezi s tom titulom, vidimo da Pavao Isusa vidi kao poslušnog Božjeg Sina. U 4,4 čitamo: "Ali kad dođe punina vremenâ, posla Bog svojeg Sina" (usp. 1,16). Sve što je Krist učinio za ostvarenje naše slobode, bilo je učinjeno u poslušnosti Očevoj volji, kao što nam je rečeno u 1,4b. Kristovo sinovstvo temelj je našeg sinovstva. On je, kao Božji poslani sin, umro umjesto nas, pa zato Pavao o Bogu može pisati kao i o "našem Ocu" (1,3a, 4c; 4,6).

Treće, Krist je milostiv, kao što Pavao piše u 1,3. 6 i 6,18. Izenađuje da Pavao u ovoj poslanici ne piše više o Božjoj ili Kristovoj milosti. Možda, s obzirom na to da toliko naglašava ropstvo, Pavao osjeća da je više nego očito da je sloboda koju kršćani primaju moguća jedino kroz Božju milost. Rob uvijek ovisi o milosti svojeg gospodara. Nesposoban posjedovati imovinu, niti donositi slobodne odluke, rob ne bi mogao živjeti bez milosti.

Kristovo djelo: Ono što je Krist učinio za našu korist, u Poslanici Galaćanima je opisano kao "Kristovo evanđelje" - τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ (1,7; usp. 1,11-12). Poruka o Božjem sinu koji spašava, otkupljuje i posinjuje, dobra je vijest za robove koji su u zatočeništvu. To evanđelje sastoji se od nekoliko elemenata koje Pavao spominje kroz cijelu poslanicu.

Prije svega, evanđelje govori o Kristu razapetom na križu. Tako čitamo da je

10 U engleskom izvorniku stoji riječ "sir".

sâm Pavao bio “s Kristom... pribijen na križ” (2,19b). Također, Pavao podsjeća “nerazumn[e] Galaćan[e]” da je pred njihovim očima bio “naslikan Isus Krist kao raspet” (3,1). U središtu evanđelja koje je Pavao naviještao bio je raspeti Krist, a križ Kristov bilo je jedino čime se Pavao hvalio (6,12-14).

Nadalje, razapet na križu, Krist je bio proklet: “Krist nas je otkupio od kletve Zakona, jer je za nas postao kletva; pisano je naime: ‘Proklet svaki koji visi na drvetu’” (3,13). Navodeći Pnz 21,23 Pavao piše o evanđelju kao o poruci velike razmjene - mi smo trebali biti prokleti od Boga, ali nismo. On je postao proklet “za nas” (ὕπερ¹¹ ἡμῶν), što je “ideja zamjene” (Ridderbos, 1953, 127). Kako je točno Krist bio proklet na križu, dobro je objasnio Bruce: “Svojom cijeloživotnom poslušnošću (usp. Rim 5,19) on je ostao imun na prokletstvo zakona, a ipak su ga okolnosti njegove smrti neizbježno dovele pod to prokletstvo” (Bruce, 1982, 164).

Na kraju, evanđelje raspetog i prokletog Krista donosi blagoslove onima za koje je on umro. U sljedećem stihu (3,14) Pavao daje razlog te razmjene. Krist je bio proklet na križu umjesto nas “da bi na pogane došao Abrahamov blagoslov u Isusu Kristu, tako da obećanoga Duha primimo po vjeri”.

To je, dakle, Pavao imao na umu kada je pisao o evanđelju Krista Isusa, barem u ovoj poslanici. Ali ne samo da je poruka Isusova djela trebala biti naviještana, nego je i sâm Krist poruka za čije naviještanje je Pavao bio odvojen (1,16). Kristova osoba i njegovo djelo su neodvojivi. Što je učinio, ima značenje jedino zbog toga tko on jest; a tko on jest određeno je, djelomično barem, po onome što je učinio.

Ropstvo poslušnosti

Nakon razmatranja kako je svaki vjernik, Židov ili poganin, bio rob zlog svijeta, svog grešnog tijela, proklinjućeg zakona i lažnih bogova, prije svojeg spasenja koje je zapravo oslobađajući čin spasenja, otkupljenja i posvojenja od strane Isusa Krista, sada se okrećemo drugačijoj vrsti ropstva prikazana u ovoj poslanici. Postoji važna razlika između ta dva ropstva. Dok je prvo nešto od čega smo trebali biti spašeni, drugo je nešto za što smo trebali biti spašeni. Sloboda koju nam je pribavila Kristova žrtva nije potpuna, bezgranična i nedefinirana sloboda. U kršćanstvu bivši robovi oslobođeni su ne da žive kako žele, nego da služe svojem gospodaru koji ih je otkupio svojom dragocjenom krvlju. Razmotrimo sljedeće načine na koje je Pavao opisao ovo “ropstvo poslušnosti”.

11 Za opsežniju obradu uporabe prijedloga ὕπερ za izražavanje ideje zamjene u Novom zavjetu, vidi autorov novi članak u zborniku radova predstavljenih na prvom Međunarodnom teološkom simpoziju Adventističkog teološkog visokog učilišta u Maruševcu, održanog 23-25. lipnja 2011.

Robovanje Kristu

U novozavjetna vremena, kako je ranije spomenuto, prodavanje i kupovanje robova na tržnicama bio je poznati prizor. Možda s tom slikom na umu, Pavao u ovoj poslanici piše o kršćaninovoju slobodi od prethodnog ropstva. Dapače, Pavao je možda bio svjestan da rob koji je kupljen od jednog gospodara, sada pripada drugom.

To je očito kako je vidio sebe, sudeći prema 1,10: "Sada, uvjeravam li ljude ili Boga? Ili, želim li udovoljiti ljudima? Jer, da još uvijek udovoljavam ljudima, ne bih bio Kristov rob" (autorov prijevod). Neobično je da ni jedan engleski ili hrvatski prijevod riječ *δοῦλος* ne prevodi s "rob", iako je to njezino značenje. "Doulos se često koristi metaforički za opisivanje isključivog predanja jedne osobe prema drugoj" (Mounce, 2006, 633).¹² U ovom retku Pavao se vjerojatno brani protiv optužbe da ugađa ljudima.

Pavao zaključuje ovaj dio svojeg argumenta izjavom o nemogućnosti pokušaja ugađanja ljudima jer je Kristov rob. S obzirom na to da je rob potpuno na raspolaganju svojem gospodaru, nemoguće je za Pavla, Kristovog roba, da traži odobrenje Galaćana (usp. Ef 6,6). Uporaba pojma "rob" ističe potpunost Pavlove privrženosti Kristu. Ona također ističe nešto o privrženosti koja mora uvijek obilježavati kršćane. Galaćani su očigledno optužili Pavla da kršćanski put prikazuje prelaganim time što je rekao da nije nužno držati cijeli zakon (Morris, 1996, 46-47).¹³

On tu optužbu niječe iz jednog razloga - on je Kristov rob. Kada kaže da ne bi bio Kristov rob kada bi pokušavao ugoditi ljudima, on zapravo potvrđuje da jest Kristov rob. To nije bio neuobičajen način kako se Pavao opisivao. "Pavao se optovano nazivao 'robom' (*δοῦλος*) Krista (Rim 1,1 itd) čime je podrazumijevao da je bezrezervno na raspolaganju Kristu" (Bruce, 1982, 86).

Njegova volja nije bila slobodna za djelovanje, govorenje ili pisanje bilo čega što bi sam želio, nego je bila podređena volji njegovog gospodara. Njegov cilj nije bio svidjeti se ljudima, nego primiti odobrenje od svojeg gospodara. "Služenje Kristu ide izravno uz dlaku onoga što ljudi po prirodi vole čuti (usp. 5,11 i 6,12); služenje Kristu zahtijeva upravo spremnost odricanja od svega radi Njega, a pogotovo ovakve naklonosti ljudi" (Ridderbos, 1953, 56).

12 Za više informacija o ovoj riječi, te o njezinim istoznačnicama, vidi: Rengstorf, 1964, 261-288; Trench, 1948, 30-34; Za obradu riječi *δοῦλος* u cijeloj monografiji, vidi: John MacArthur, *Slave* (2010).

13 Vidi, također, Morrisovu bilješku broj 45 na stranici 46.

Pripadanje Kristu

Prethodno, u dijelu o otkupljenju koje je Krist postigao svojom smrću, spomenuto je da to sa sobom nosi ideju vlasništva. Tu ideju je Pavao također jasno razvio u ovoj poslanici. U nekoliko tekstova on govori da kršćani pripadaju Kristu. U 3,29 on piše: "A kad ste vi Kristovi, onda ste Abrahamovi potomci, baštinici po obećanju." Glede primjene Kristove žrtve, čitamo u 5,24: "A koji pripadaju Kristu Isusu, raspeli su svoje tijelo sa strastima i požudama." Uz ove izravne i jasne izjave o pripadanju Kristu, nalazimo također da Pavao naučava da crkve u Judeji pripadaju Kristu (1,22) te da vjernici trebaju činiti dobro svim ljudima, a "posebno onima koji po ovoj vjeri pripadaju istoj obitelji" (6,10, KS). Očito postoji određeni smisao pripadanja koji treba osjećati svatko tko je oslobođen prijašnjeg ropstva.

Ideja pripadanja Kristu također je izražena izrazom "u Kristu."¹⁴ Četiri puta u 3,24-28 Pavao piše da je zakon bio naš skrbnik "do Krista,¹⁵ da se vjerom opravdamo" (3,24), da smo "sinovi Božji po vjeri u Isusa Krista" (3,26), da je svaki kršćanin kršten "u Krista" (3,27) te da nema više "ni Židova ni Grka, nema više ni roba ni slobodnjaka, nema više ni muškog ni ženskog, jer ste vi svi jedan u Kristu Isusu" (3,28). Kao zaključak tog odlomka, te kao dokaz da se "u Kristu" odnosi na "pripadanje Kristu", Pavao piše: "A kad ste vi Kristovi, onda ste Abrahamovi potomci, baštinici po obećanju" (3,29).

Ispunjavanje Kristovog zakona

Ropstvo poslušnosti dodatno je potkrijepljeno poticajem u 6,2: "Nosite bremena jedni drugih, i tako ćete ispuniti zakon Kristov!" Kao Kristovi robovi koji mu pripadaju, kršćani nisu bez zakona. Imaju ga, a s njime i obvezu vršenja. Ovo se može činiti proturječno jer se Pavao toliko potrudio pokazati da su vjernici slobodni od "jarma ropstva" (5,1) - Mojsijevog zakona. Ipak Pavao ovdje nije legalist.

Ridderbos (1953, 213) primjećuje da "uzajamno nošenje bremena u svakom se vidu poklapa s time kako je Krist poučavao djelima i riječima one koji mu pripadaju. U tome se očituje prava ljubav, ispunjenje cijelog zakona (usp. 5,14)". Slično ovim riječima, Bruce piše:

14 Ideja iza izraza "u Kristu" je ideja tijela ili obitelji. Vidi: Bruce, 1982, 183-185.

15 Iako εἰς Χριστὸν doslovno znači "u Kristu," stručnjaci se — zbog konteksta — ne slažu oko toga ima li ovdje značenje svrhe ("za Krista") ili vremensko značenje ("do Krista"), ali je vrlo vjerojatno da u ovom određenom retku "prijedlog εἰς ima vremenski naglasak: 'do Krista'" (Bruce, 1982, 183); Vidi, također: Morris, 1996, 119 i George, 1994, 266-267.

Za Pavla, “zakon Kristov” je cijela predaja Isusovog etičkog naučavanja, potvrđenog njegovim karakterom i ponašanjem (usp. Rim 13,14; 2 Kor 10,1) te ponovljena među njegovim narodom kroz silu Duha (Bruce, 1982, 261).

Naredba “Služite jedan drugome!”¹⁶ (5,13b) dodatno potkrjepljuje ideju ropstva poslušnosti kroz ispunjavanje Kristovog zakona. Očekujući pogrešno razumijevanje slobode koju je Krist pribavio, Pavao potiče svoje čitatelje da svoju slobodu ne koriste u sebične svrhe. Umjesto toga, vođeni ljubavlju (tj. Kristovim zakonom), trebali bi biti robovi drugih vjernika.

Ranije u Galaćanima, Pavao je uveo ideje slobode i ljubavi, ali ovo je prvi slučaj da ih je spojio u jednu misao. Iznenadujuće, ono što povezuje slobodu i ljubav je ono što je Pavao ranije objasnio kao nešto od čega nas je Krist izbavio: ropstvo. Engleska riječ “serve” [kao i hrvatska riječ “služite”, opaska autora] ne prevodi prikladno grčki glagol *douleuete* iza koje stoji česta grčka imenica za roba, *doulos*. Kroz ljubav, Pavao kaže, morate sebe učiniti robovima drugih. Prema tome, sloboda i ropstvo nisu uzajamno isključivi pojmovi; oni stoje u najbližem mogućem odnosu te ih je moguće prikladno opisati jedino kroz ideju objekta i cilja: čemu/komu smo robovi i za što smo slobodni (George, 1994, 378).

Pokoravanje istini

Nakon cijelog odlomka napisanog u svrhu upozoravanja kršćana da ne prime obrezanje, a s njime i cijeli jaram zakona, Pavao u 5,7 piše: “Trčali ste dobro; tko vas je spriječio da se više ne pokoravate istini?” Ove riječi pokazuju da su, prije dolaska judaizatorskih lažnih učitelja, Galaćani bili poslušni. Znali su istinu evanđelja i živjeli su prema njoj. Ove riječi također pokazuju da život kršćanske slobode nije bez potrebe za poslušnošću. Kako je ranije istaknuto, srž Kristovog zakona je ljubav. Ipak, ona nije jedini propis tog zakona. Poslušnost istini obilježje je istinskog Kristovog učenika. Onaj tko živi kao Kristov rob i tko pokušava ispuniti Kristov zakon, voljet će istinu te joj se revno pokoravati.

Novo stvorenje

Ovo je dodatan način na koji je Pavao opisao ropstvo poslušnosti u Poslanici Galaćanima - “Zaista, u Kristu Isusu niti što pomaže obrezanje, ni neobrezanje, nego novi stvor” (6,15). Redak počinje isticanjem činjenice da tjelesno obrezanje nije važno u ovom novom odnosu koji kršćani imaju sa svojim Spasiteljem. Čo-

16 Grč. δουλεύετε ἀλλήλοις.

vjekova narodnost ili izvanjska poslušnost zakonu i njegovim propisima nije ono što je bitno. Ključni je element stvarnost pripadanja novom stvorenju.

Ovdje nalazimo naznaku ispunjenja obećanja koje je Bog izrekao u Starom zavjetu. Ovo novo stvorenje uvedeno je pri Kristovom prvom dolasku, a konačno i potpuno ispunjenje doživjet će po njegovom povratku. Oni spašeni Kristovom žrtvom na križu dio su ovog novog stvorenja.

Kao što je bio slučaj s prvim stvorenjem, tako je i uloga novog stvorenja podvrgavanje Božjoj vladavini i uživanje zajedništva s njim u potpunoj poslušnosti i srčanom štovanju. Adam je bio slobodan, ali njegova sloboda nije bila bez kvalifikacija. Njegov status stvorenog bića zahtijevao je poslušnost.

Hodanje po mjerilu

Kao konačni dokaz činjenice da život oslobođenog Kristovog roba ne treba biti bez ikakvih standardâ, okrećemo se retku 6,16 u kojem Pavao piše o onima koji "po tome pravilu žive." Riječ prevedena s "mjerilo" je *κάνων*. Korijen riječi odnosi se na uspravnu trsku te govori o "propisanom rasponu djelovanja ili dužnosti, 2 Kor 10,13.15-16; mjerilo ponašanja ili znanosti" (Mounce, 2006, 1180). Ovaj stih, dakle, pokazuje da život kršćanina nije život potpune slobode. Kristovi sljedbenici imaju standard po kojem moraju procjenjivati i prilagođavati svoje ponašanje.

Ova točka je očito usko vezana uz prethodno spomenuto podređivanje istini. Standard po kojem kršćani trebaju živjeti je istina evanđelja, istina Pisma kojem se trebaju podrediti. Ponovo, poslušnost je jedno od obilježjâ koja trebaju obilježavati robove spašene od sotone i posvojene u Božju obitelj. Ta poslušnost je vođena zahvalnošću, a ne strahom. Robovi koji hodaju po tom mjerilu poslušni su s radošću. Oni su, kako na kraju stiha piše Pavao, novi "Božji ljudi" (Suv).

Još je veća povezanost ove točke s idejom novog stvorenja. Oni koji su preneseni iz sotoninog područja u Kristovu vladavinu, članovi su zajednice koja ima svoje propise i zakone. Čak je i staro stvorenje, prije pada u grijeh i potpuno slobodno od grijeha, bilo pod upravom ovog mjerila: poslušnost Stvoriteljevim standardima i podređivanje njegovom pravu određivanja dobra i zla.

Zaključak

Vrlo rano na stranicama Svetog pisma, u trećem poglavlju Knjige Postanka, predstavljen je problem grijeha. Božja stvorenja su u pobuni odlučila odbaciti njegovu vlast nad sobom i podrediti se drugom gospodaru. Taj drugi gospodar bili su oni sami. Potaknut i prevaren od strane lukave zmije, čovjek je odlučio početi sâm donositi svoje odluke. Uhvatio je tračak nečeg što mu se činilo kao vrlo vrijedno,

te je razvio snažnu čežnju prema tome. Predmet njegove žudnje bila je sloboda. Morao ju je imati, bez obzira na cijenu.

Ipak, ta sloboda nije bila ono što je očekivao. Kao biće stvoreno da ovisi, nikada nije mogao biti potpuno autonoman. Odbacivši Božju vladavinu nad sobom, čovjek je postao sotonin podanik. Postao je rob. Pripovijest čovječanstva izvještaj je o čovjeku, stvorenom da bude ništa manje od Božjeg potkralja na planetu i da odražava Božju slavu stvoren na Njegovu sliku, a ipak ponižen kao bezvrijedan rob.

Jedino je na stranicama Novog zavjeta i u dolazećem Spasitelju - obećanom u Post 3,15 - situacija počela pokazivati potencijal za promjenu na bolje. Bilo je potrebno da sâm Bog, uzevši lik porobljenog čovjeka, pribavi istinsku slobodu - da ponovo privede čovjeka pod sigurnost Stvoriteljeve vladavine. Radosna vijest Isusa Krista proglasila je slobodu sotoninim robovima.

Ipak, čak i ova nova zajednica spašenih ljudi nije lišena pokušaja ponovnog porobljavanja. To je priča koja leži u pozadini Poslanice Galaćanima. Bivši robovi su oslobođeni i obnovljeni svom Kralju. Ali postojali su neki koji su ih ponovo htjeli podčiniti pod to ropstvo. To su bili legalisti koji su poslušnost zakonu davali besplatnom spasenju samo po milosti, samo kroz vjeru, samo po Kristu. Apostol Pavao nije mogao mirno stajati po strani i dopustiti da se to dogodi.

U lice legalista i judaizatora, Pavao je viknuo: Više ne! Sada kada je Krist došao, više nismo robovi, nego sinovi; više nismo zatočeni strastima svoje grešne naravi, nego smo oslobođeni da slijedimo Duha ispunjavajući zakon ljubavi (George, 1994, 36).

Netko bi mogao prigovoriti slušajući riječ "rob" izgovorenu u govoru o trenutnom stanju otkupljenih kršćana. Međutim, to je ispravna riječ, kao što pokazuje ova poslanica. Svojom vjerom u Krista, ljudi koji su pripadali sotonu kao potlačeni robovi, sada su oslobođeni za služenje svojem punopravnom gospodaru. Postoji temeljna razlika između ta dva ropstva. Za jedno smo stvoreni, a od drugo smo morali biti oslobođeni... što u Kristu i jesmo.

Literatura

Bruce, F. F. (1982). *The New International Greek Testament Commentary: The Epistle to the Galatians*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.

Fung, Ronald Y. (1988). *The New International Commentary on the New Testament: The Epistle to the Galatians*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.

George, Timothy (1994). *The New American Commentary*. Nashville: Broadman

and Hollman Publishers.

- Gromacki, Robert (2002). *Stand Fast in Liberty: An Exposition of Galatians*. The Woodlands: Kress Christian Publications.
- Hendriksen, William (1979). *New Testament Commentary: Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians, and Philemon*. Grand Rapids: Baker Books.
- Luther, Martin (1979). *Commentary on Galatians*. Grand Rapids: Kregel Classics.
- MacArthur, John (2010). *Slave - The Hidden Truth About Your Identity In Christ*. Nashville: Thomas Nelson.
- Morris, Leon (1996). *Galatians: Paul's Charter of Christian Freedom*. Downers Grove: InterVarsity Press.
- Mounce, William D. (gen. ed.) (2006). *Mounce's Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*. Grand Rapids: Zondervan.
- Rengstorff, Teras (1964). "δοῦλος, σύνδουλος, δούλη, δουλεύω, δουλεία" in Kittel, Gerhard (ed.). *Theological Dictionary of the New Testament (TDNT)*, vol. 2. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Ridderbos, Herman N. (1953) *The New International Commentary on the New Testament: The Epistle of Paul to the Churches of Galatia*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Trench, Richard C. (1948). *Synonyms of the New Testament*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.

Mario Kushner

Slavery and Freedom in the Epistle to the Galatians

Abstract

The article surveys the Pauline teaching in the Epistle to the Galatians on the status of Christians before and after their conversion as it fits the imagery of slavery, which is often used in the New Testament. In the first section it deals with the pre-Christian status of Paul's readers and their slavery to Satan. The second section describes the release from that slavery into freedom. The final section shows the limits of this freedom by describing the post-salvation status of Paul's audience.